

OŚRODEK DOKUMENTACJI
ZABYTEKÓW w WARSZAWIE

KARTA EWIDENCYJNA ZABYTEKÓW
ARCHITEKTURY I BUDOWNICTWA

A B C D E F G H I J K L M N O P R S T U V W X Y Z

Nr

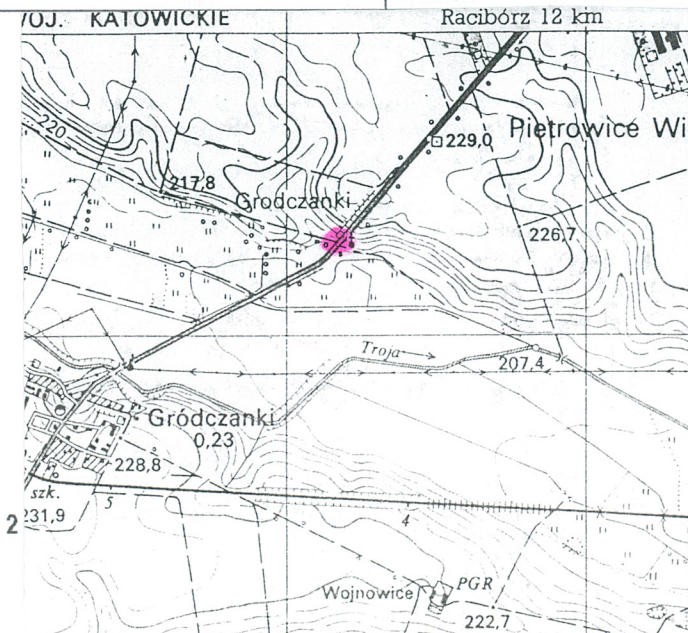
3964

ŚLĄSKIE

1. Obiekt **FILIAŁNY**
KOŚCIÓŁ ODPUSTOWY POD WEZWANIEM ŚWIĘTEGO KRZYŻA

2. Czas powstania
1667 rok
1743 rok (rozbudowa)

3. Miejscowość
PIETROWICE WIELKIE

4. Adres
Pietrowice Wielkie
ulica **Skowronów 1** *Bonicyka*
granica z msc. Gródzanki
nr hipoteczny

5. Przynależność administracyjna
województwo **katowickie**
gmina **Pietrowice Wielkie**
pow. **RACIBÓRZ**

6. Poprzednie nazwy miejscowości
Gross Peterowitz

7. Przynależność administracyjna
przed 1 VI 1975
województwo **opolskie**
powiat **raciborski**

8. Właściciel i jego adres
Rzymsko-Katolicka Parafia
pod wezwaniem
świętych Wita, Modesta i Krescencji
ul. 1 Maja 29, Pietrowice Wielkie
Diecezja **Opolska**

9. Użytkownik i jego adres
Rzymsko-Katolicka Parafia
pod wezwaniem
świętych Wita, Modesta i Krescencji
ul. 1 Maja 29, Pietrowice Wielkie
Diecezja **Opolska**

10. Rejestr zabytków

Nr **A/Op-93/54**

data **4/5/2019**
13.04.1954

1

1 - elewacja północno-wschodnia kościoła

2 - orientacja (skala 1 : 25000)

12. Autorzy, historia obiektu, określenie stylu

- 1667 rok - według tradycji ksiądz proboszcz Marcin Mosier, po znalezieniu w źródle obrazu Ukrzyżowany Zbawiciel, zbudował w pobliskiej kotlinie mały, drewniany kościółek, umieszczając w ołtarzu znaleziony obraz. Z czasem przy kościółku powstała pustelnia i osiedle składające się z kilku domów, zwane Skowronów (Lerchenfeld)
- 1680 rok - miejscowy gospodarz, Kaffka (który pierwszy zwoził drewno na budowę kościółka) ufundował dla niego monstrancję
- 1743 rok - ksiądz proboszcz Józef Kukliński odnowił, przebudował i powiększył kościółek (do obecnego stanu)
- 1815 rok - proboszczem w Pietrowicach Wielkich został ksiądz mateusz Janotta (zmarły w 1843 roku), za którego czasów piorun uderzył w wieżyczkę kościoła (wieża spadając przebiła dach i uszkodziła obraz w ołtarzu głównym)
- lata 1831-1836 - wokół kościoła pochowano 21 parafian zmarłych na cholera
- 1889 rok - ksiądz proboszcz Józef Koschany zlecił malarzowi Berzowi z Monachium namalowanie Stacji Drogi Krzyżowej, umieszczonych na zewnątrz (stacje przechowywane na chórze muzycznym)
- 1899 rok - ksiądz dziekan Tomasz Kamradek wybudował nad źródłem, gdzie znaleziono cudowny obraz Zbawiciela, kaplicę w stylu neogotyckim według projektu budowniczego Józefa Seyfrieda z Krawarza
- 1971 rok - postawienie obok kościoła drewnianej dzwonnicy przez górali z Chyżnego, na której zawieszono dwustukilogramowy dzwon Matki Boskiej Częstochowskiej (z wieży kościoła parafialnego) oraz nowy czterestukilogramowy dzwon poświęcony papieżowi Janowi XXIII
- 1973 rok - przejście parafii w Pietrowicach Wielkich z diecezji ołunieckiej do diecezji opolskiej
- 1986 rok - ufundowanie ołtarza posoborowego z czarnego dębu

Kościół wybudowany bez wyraźnych cech stylowych

13. Opis (sytuacja, materiał i konstrukcja, rzut, bryła, elewacje, wnętrze, wyposażenie, instalacje)

Sytuacja - kościół orientowany, usytuowany poza wsią (3 kilometry na północny zachód od Pietrowic Wielkich), u podnóża wzgórza w polu, przy drodze do Gródczanek. Wokół kościoła wysokie drzewa, częściowo starodrzew (lipa) oraz nowe nasadzenia (klon, lipa, modrzew, grab, sosna, brzoza). Na zachód od kościoła nowa, drewniana dzwonnica z 1971 roku, a na wschód dwie kapliczki (jedna z kopią obrazu Matka Boska Trzykroć Przedziwna, wykonana na początku lat trzydziestych przez Antona Fiegla z Monachium; druga ze współczesną rzeźbą Chrystus Frasobliwy Piotra Kłoska). Na północny zachód Głgota z trzema krzyżami oraz budynek parafialny. Przy kościele od strony południowo-wschodniej krzyż z drewnianą rzeźbą Ukrzyżowanego (z XIX wieku ?) - obiekt nie otoczony ogrodzeniem. Od strony szosy (na południowy zachód od kościoła) parking poprzedzony współczesną drewnianą bramką.

Materiał, konstrukcja, technika - kościół drewniany, konstrukcji zrębowej (nawa, prezbiterium, zakrystia) z półokrągłaków; dobudówki o konstrukcji słupowej (przedsionek, klatka schodowa, składzik); elewacje pobite gontem (z wyjątkiem dolnych partii części zachodniej i składziku od północy, które oszalowane deskami w układzie pionowym), na betonowej podmurówce. Wnętrze z ociosanych desek

Sklepienia - w prezbiterium - pozorne sklepienie kolebkowe; w nawie, w zakrystii i w przedsionku - strop płaski, deskowy

Więźba dachowa - drewniana o konstrukcji krokwiowej z dwiema jętkami

Pokrycie dachu - gonty; sygnaturka - blacha cynkowa

Podłoga - z desek (tzw. biała), w przedsionku wylewka betonowa

Schody - schody wewnętrzne - schody na chór muzyczny (w przybudówce od południa) - łamane, jednobiegowe, z dolnym zakrętem, z drewnianą balustradą

Okna - drewniane, krosnowe, z oboknami w nawie, prezbiterium i zakrystii; w nawie - zamknięte odcinkiem łuku, witrażowe, z podziałem wielokwaterowym (witrażyki z ołowianymi szprosami); w prezbiterium od północy - zamknięte odcinkiem łuku, czteropodziałowe (dwupoziomowe, dwudzielne); w prezbiterium wewnętrzne (do zakrystii) - dolne zamknięte półkoliście, czteropodziałowe (dwupoziomowe, dwudzielne, z dwiema poziomymi, metalowymi sztabami), górne zamknięte odcinkiem łuku, wypełnione ołowianą, ukośną kratownicą; nad chórem muzycznym w przedsionku zachodnim - nowsze w kształcie prostokąta, czteropodziałowe (dwupoziomowe, dwudzielne); w przybudówce (od południa) - zamknięte odcinkiem łuku, jednopodziałowe; w zakrystii - od zachodu zamknięte odcinkiem łuku, jednopodziałowe, od południa prostokątne, wypełnione ołowianą, ukośną kratownicą. Wszystkie okna okratowane.

Drzwi - drzwi zewnętrzne - drzwi główne (od zachodu) - nowe, prostokątne, drewniane, deskowe, na metalowej prowadnicy (przesuwne); drzwi do zakrystii - pierwotne, drewniane, z odrzwiami, zamknięte prostokątnie, o konstrukcji deskowo-listkowej, drzwi na zawiasach z hakiem, z zewnętrznym zamkiem skrzynkowym; drzwi wewnętrzne - drzwi główne (od zachodu) - z przedsionka do nawy - pierwotnie z odrzwiami, drewniane, zamknięte łukiem odcinkowym, jednoskrzydłowe, o konstrukcji deskowo-listkowej, na zawiasach pasowych ozdobnie kutych, z zewnętrznym zamkiem skrzynkowym; drzwi z nawy do zakrystii - pierwotne, drewniane, prostokątne, jednoskrzydłowe, z odrzwiami, konstrukcji klepkowej, opierzone deskami w jodelkę, z ćwiekami, z zewnętrznym zamkiem skrzynkowym, drzwi na zawiasach z hakiem.

Rzut - kościół orientowany, jednonawowy, z krótki prezbiterium zamkniętym dwubocznie, do którego od południa przylega kwadratowa zakrystia. Nawa szersza, kwadratowa, poprzedzona od zachodu kruchtą z chórem muzycznym na piętrze (pierwotne podcięcie ?), przy narożniku południowo-zachodnim przybudówka mieszcząca schody na chór muzyczny; od strony północnej składzik na ogrzewanie

14. Kubatura 490 m³	15. Powierzchnia użytkowa 110 m²	16. Przeznaczenie pierwotne sakralne	17. Użytkowanie obecne sakralne
18. Prace budowlane i konserwatorskie, ich przebieg i dokumentacja wrzesień 1965 - czerwiec 1966 roku - remont kapitalny kościoła (prace ciesielskie wykonali cieśle z Chyżnego pod kierownictwem Stefana Swidzona), obejmujący: wymianę belek podwalinowych i częściowo wieńcowych (na wysokość 1-2 okraglaków), wykonanie fundamentu betonowego (pierwotnie kościół na podwalinie) wraz z izolacją poziomą wymianę gontowego pokrycia dachu, częściowa wymiana łat i gontowego podbicia elewacji całkowitą wymianę podłogi deskowej i stropu deskowego wymianę słupów sobót i wykonanie betonowego fundamentu pod nimi impregnację ksylamitem powierzchniowa istniejących elementów drewnianych i nowych elementów poprzez kąpiele likwidację wtórnego okna w połaci dachowej zakrystii przebudowę wejścia do zakrystii (pierwotnie dwa słupy przykryte daszkiem blaszanym wygiętym półkolistie) skrócenie szerokości sobót o dwa rzędy gontów przeniesienie obrazu <i>Matka Boska Częstochowska</i> z elewacji zakrystii na elewację frontową rozpoczęcie nowych nasadzeń wokół kościoła (brzozy, klony, wierzby, buki górskie, topole przy parkingu) lata siedemdziesiąte - rozbiórka sąsiadujących od zachodu zabudowań gospodarstwa rolnego, założenie parkingu oraz Golgoty 1973 rok - wykonanie składziku na ogrzewanie akumulacyjne od północnej strony kościoła 1990 rok - wykonanie wokół kościoła chodników z czerwonych kształtek cementowych 1992 rok: impregnacja powierzchniowa kościoła <i>Altaxinem</i> renowacja ołtarzy, Stacji Drogi Krzyżowej i ławek czyszczenie obrazów z ołtarzy przez plastyka Piotra Kloska ze Szczyrku 1997 rok - impregnacja gontów dachu i elewacji (<i>Xyladekor</i>), czyszczenie sygnaturki, wykonanie od strony południowej nowej rynny i rury spustowej w drewnianej obudowie		19. Stan zachowania (fundamenty, ściany zewnętrzne, ściany wewnętrzne, sklepienia, stropy, konstrukcje dachowe, pokrycie dachu, wyposażenie i instalacje) Wieżba dachowa - stan dobry Sklepienia, stropy - stan dobry Wnętrze - stan dobry Elewacje - gontowe podbicie - stan dobry Wyposażenie - stan średni 20. Najpilniejsze postulaty konserwatorskie Poddać konserwacji drzwi wejściowe - dezynsekcja, impregnacja, sklejenie pęknięć i flekowanie, czyszczenie i zabezpieczenie antykorozyjne okuć.	

21. Akta archiwalne (rodzaj akt, numery i miejsce przechowywania)

- *Kronika wsi Pietrowice Wielkie i rodziny Newela*, praca magisterska z 1940 roku Pawła Newerli w języku niemieckim (maszynopis we Wrocławiu)
- *Kronika parafialna od 1964 roku*, prowadzona przez księdza proboszcza L. Dziecha (maszynopis w posiadaniu parafii)
- *Zielona karta obiektu* z 1964 roku (Archiwum Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Katowicach)

24. Uwagi różne

25. Opracował

tekst	mgr Irena Kontna	lipiec 1998 roku	
plany, rysunki	mgr inż. arch. Ewa Caban	lipiec 1998 roku	
zdjęcia, fotografie	mgr Irena Kontna	lipiec 1998 roku	
miejsca przechowywania negatywów Archiwum WKZ Katowice			

Karta po wypełnieniu podlega ochronie na podstawie przepisu prawa autorskiego.

22. Bibliografia

- *Katalog zabytków w Polsce. Tom VII - Województwo opolskie, zeszyt 13 - Powiat raciborski*, Warszawa 1967, s. 26-27
- J. Peregrin, *Pokutni kościół Św. Krzyża u Wlkich Petrowic*, Hulcin 1900, z języka morawskiego tłumaczył, poprzedził wstępem i opatrzył przypisami Paweł J. Newerla (*Kościół pątniczy Świętego Krzyża w Pietrowicach Wielkich koło Raciborza*, Racibórz 1992)
- *Pątniczy kościół Świętego Krzyża w Pietrowicach Wielkich*. Opracowali ksiądz L. Dziech i P. Newela, folder wydany przez parafię w 1997 roku.

26. Adnotacje o inspekcjach, informacje o zmianach (daty, imiona i nazwiska wypełniających)

23. Źródła ikonograficzne i fotografia (rodzaj, miejsce przechowywania, sygnatury)

- Dokumentacja zdjęciowa z remontu kościoła w latach 1965-1966 (w posiadaniu parafii w Pietrowicach Wielkich)
- Dokumentacja zdjęciowa kościoła i jego wnętrza (Archiwum Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Katowicach - sygnatury 4505, 4670, 4671, 4677-4680, 4683-4695, 4697, 4865)

27. Załączniki

9 wkładek

1. <i>Miejscowość</i> PIETROWICE WIELKIE	2. <i>Obiekt</i> KOŚCIÓŁ ODPUSTOWY ŚWIĘTEGO KRZYŻA	3. <i>Zawartość wkładki</i> Ciąg dalszy punktu 13 - opis obiektu

Ciąg dalszy punktu 13 - opis obiektu

Bryła - kościół bezwieżowy, niepodpiwniczony. Korpus nawowy nakryty dachem trójpółaciowym z wieżyczką na sygnaturkę w części wschodniej, ośmioboczną z latarnią i baniastym hełmem zwieńczonym kowalskim krzyżem trójramiennym, o trójkątnych zakończeniach ramion, z chorągiewką na kuli. Prezbiterium niższe, nakryte dachem czterospadowym z kalenicą, zwieńczonym niewielkim ażurowym krzyżem. Zakrystia z przybudówką - przy narożniku południowo-zachodnim najniższe, zakrystia nakryta dachem dwuspadowym, łączącym się z dachem nawy, przybudówka z daszkiem pulpitu (od zachodu), a częściowo objęta połacią dachu nawy. Od wschodu i od południa kościół otoczony sobotami (pierwotnie również od strony wschodniej zakrystii). Przybudówka od północy, mieszcząca składzik na ogrzewanie, łączy się z sobotami.

Elewacja - pobite gontem, prócz części dolnej kruchty, gdzie szalunek deskowy.

Elewacja zachodnia (fasada) - bezwieżowa, trójosiowa (na osi drzwi wejściowe, powyżej dwa otwory okienne), z ceglanym podestem w przyziemi; kondygnacja dolna oddzielona od górnej dekoracyjnie wycinaną listwą

Elewacja północna - dwuosiowa (jedna oś nawy i jedna oś prezbiterium), otoczona sobotami wspartymi na słupach na fundamencie; narożnik północno-wschodni zabudowany niewielkim składzikiem

Elewacja wschodnia - dwuczłonowa, składająca się z części prezbiterialnej (bez okien), otoczonej sobotami na słupach, oraz części zakrystyjnej z wejściem na osi; wejście w formie otwartego przedsionka, nakrytego daszkiem siodłowym z płaskorzeźbionym *Okiem Opatrzności* w trójkątnym przyczółku

Elewacja południowa - trójczłonowa (z wysuniętą zakrystią i przybudówką w narożniku południowo-zachodnim), dwuosiowa (jedna oś nawy i jedna oś prezbiterium). Przy ścianie wschodniej przybudówki drewniane podwyższenie, gdzie ambona z baldachimem oraz przy elewacji nawy trójstopniowy drewniany podest dla odprawiania mszy polowej

Wnętrze - kościół jednonawowy, prezbiterium z ociosanych belek, z prostokątnym otworem tęczowym (z napisem w językach morawskim i niemieckim, dotyczącym odnowienia lub przebudowy w 1743 roku przez proboszcza Józefa Kuklińskiego (w języku morawskim, wykonany fakturą: *Na Nalewenii a Powyseni swateho Krize - plnomocne odpustky udelene*, w języku niemieckim: *Vollkomener Ablass zu ewigen Zeiten verliehen* oraz napis: *CI : VROKV : I 1 43 : FARARZE JOZEA*) na belce kartusz rokokowy z inskrypcją dotyczącą odpustów. Nawa niższa od prezbiterium. Od zachodu ponad kruchtą zachodnią chór muzyczny, komunikujący się z nawą prostokątnym, wyciętym otworem. Pomiędzy prezbiterium a zakrystią dwa pierwotne okienka.

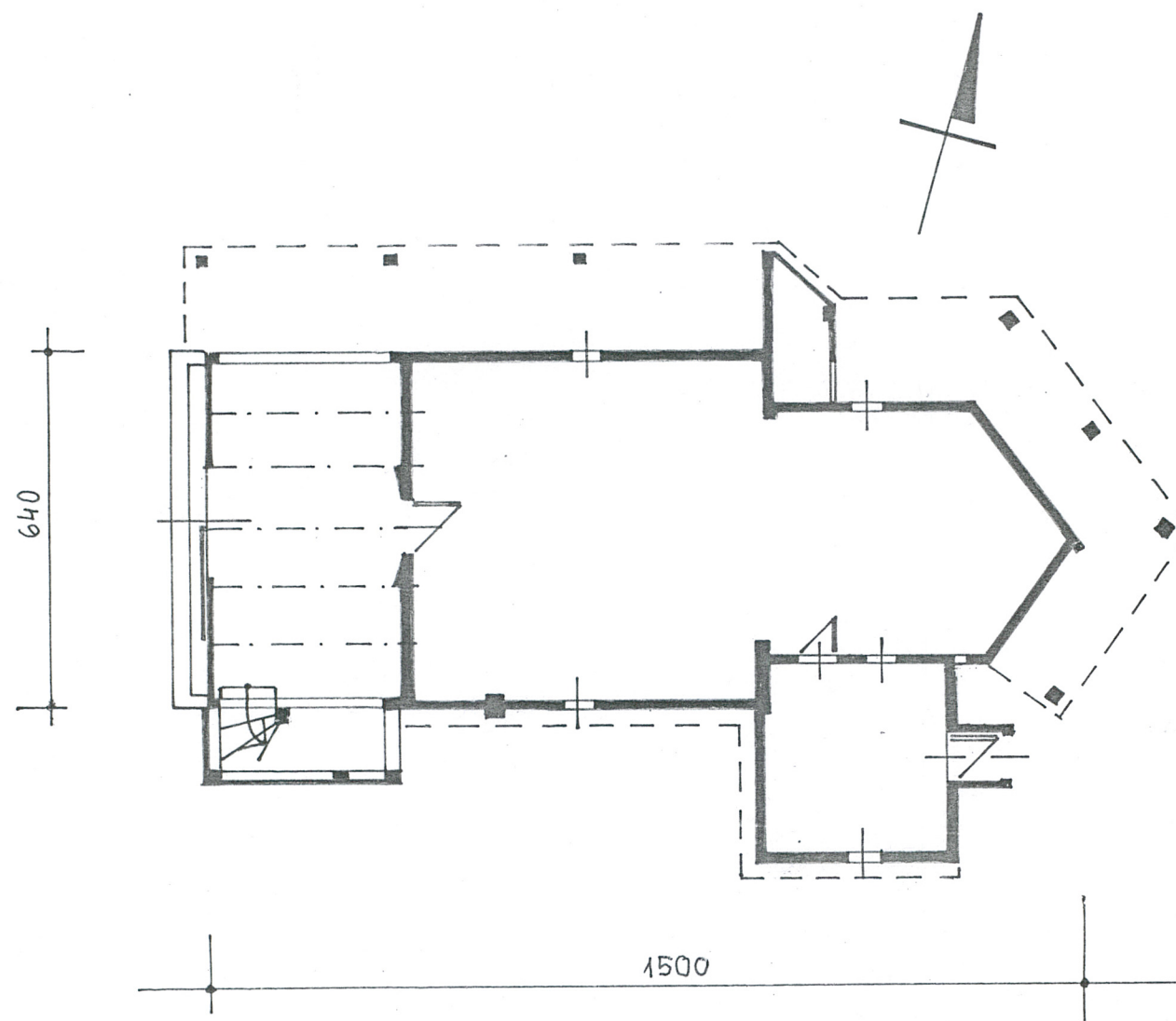
Wypożyczenie - ołtarz główny - późnobarokowy z XVIII wieku, z bramkami po bokach, ponad którymi Arma Christi, z obrazem *Ukrzyżowanie* z XVII wieku (?); dwa ołtarze boczne - późnobarokowe z XVIII wieku, ze współczesnymi obrazami *Święta Anna nauczająca Marię* (w ołtarzu lewym), *Matka Boska Różańcowa z duszami czyśćcowymi* (w ołtarzu prawym); obrazy: *Ukrzyżowanie* - barokowy, *Ciemień koronowanie*, na ścianach we wnętrzu barokowe *Stacje Drogi Krzyżowej* z XVIII wieku, *Stacje Drogi Krzyżowej* z 1889 roku, malowane przez Berza z Monachium (przenośne, na chórze muzycznym), mezzotinta z *Adoracją Cudownego obrazu Matki Boskiej z Rud*, wykonaną przez Jana Eliasza Ridinger z Wiednia około 1752 roku, komoda zakrystyjna z XVIII wieku, kropielnica z XVII wieku (?), krucyfiks ludowy z pierwszej połowy XIX wieku, dwa krzyże ołtarzowe z końca XVIII wieku; dwa lichtarze barokowe, metalowe, osiem lichtarzy barokowych drewnianych, sztylet węglem *Matka Boska Trzykroć Przedziwna* A. Fiegla z lat trzydziestych XX wieku, żyrandol mosiężny z kryształami z XIX wieku (?), relikwiarz klasycystyczny, przechowywany na plebanii; obraz *Święta Katarzyna* barokowy z XVIII wieku (przechowywany na plebanii), obraz *Święty Juda Tadeusz* z okresu międzywojennego, autorstwa C. E. Spenglera; obraz *Matka Boska Częstochowska* z drugiej połowy XIX wieku (?), na elewacji zachodniej

Instalacje - elektryczna (na akumulator i agregat) i grzewcza (na akumulator i agregat)

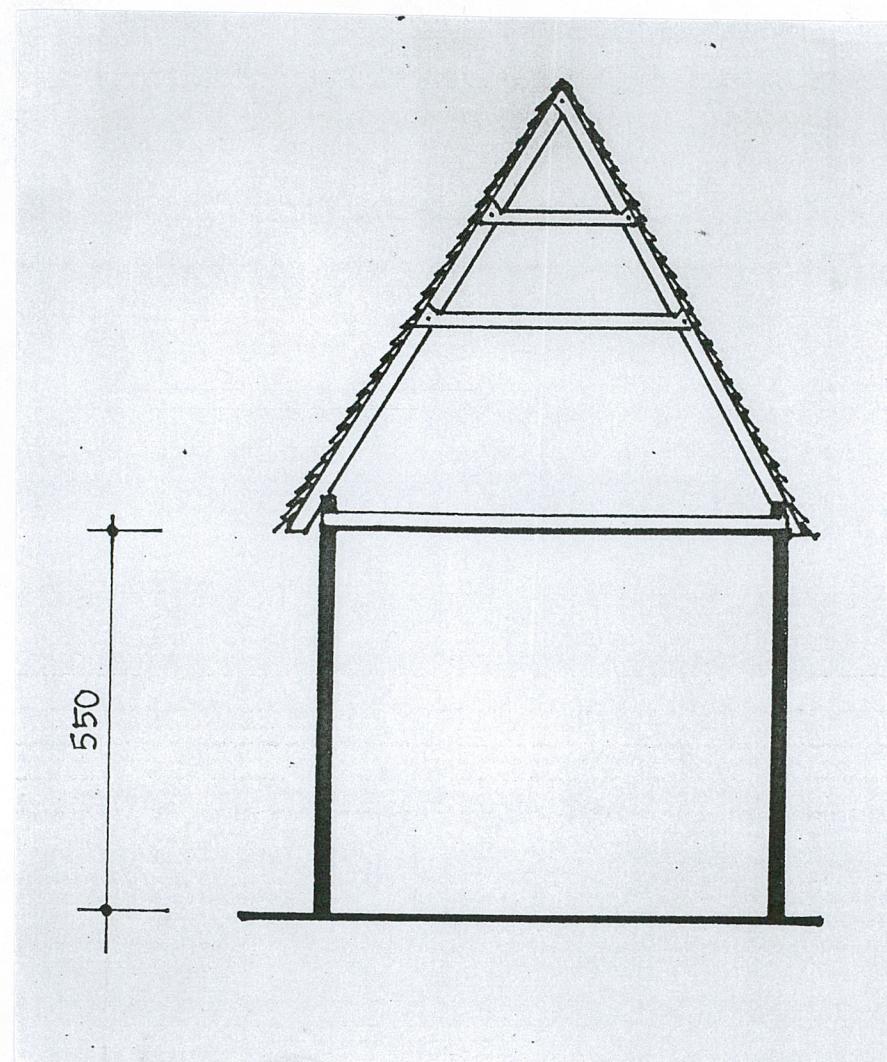

Kościółek św. Krzyża przed remontem rok 1966

1. Miejscowość PIETROWICE WIELKIE	2. Obiekt KOŚCIÓŁ ODPUSTOWY ŚWIĘTEGO KRZYŻA	3. Zawartość wkładki Rzut, przekrój

rzut
skala 1 : 250

przekrój

1. Miejscowość PIETROWICE WIELKIE	2. Obiekt KOŚCIÓŁ ODPUSTOWY ŚWIĘTEGO KRZYŻA

2

- 2 - fasada
- 3 - elewacja południowa
- 4 - elewacja wschodnia

3

5

6

7

5 - fragment fasady

6 - elewacja północna

7 - elewacja południowo-zachodnia

1. Miejscowość PIETROWICE WIELKIE	2. Obiekt KOŚCIÓŁ ODPUSTOWY ŚWIĘTEGO KRZYŻA	3. Zawartość wkładki Zdjęcia

8 - fragment elewacji północnej

9 - soboty

10 - okno od zewnątrz

11 - wewnętrzne drzwi główne (od strony przedsionka)

12 - wewnętrzne drzwi główne (od strony nawy)

13 - drzwi zewnętrzne do zakrystii

1. <i>Miejscowość</i> PIETROWICE WIELKIE	2. <i>Obiekt</i> KOŚCIÓŁ ODPUSTOWY ŚWIĘTEGO KRZYŻA	3. <i>Zawartość wkładki</i> Zdjęcia

14 - drzwi zewnętrzne do zakrystii
(widok od zewnątrz)

15 - drzwi wewnętrzne z nawy do zakrystii
(widok od strony zakrystii)

16 - drzwi wewnętrzne z nawy do zakrystii
(widok od strony nawy)

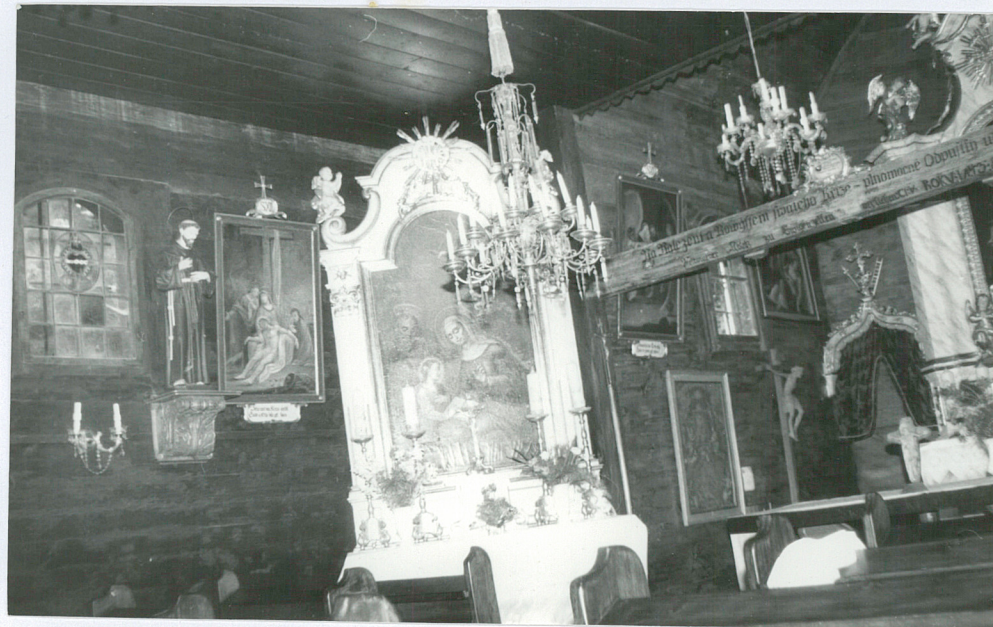

17

- 17 - wnętrze - fragment ściany południowej prezbiterium
 18 - wnętrze - prezbiterium z belką tęczową
 19 - wnętrze - prezbiterium i ołtarz boczny lewy

18

19

1. Miejscowość
PIETROWICE WIELKIE

2. Obiekt
KOŚCIÓŁ ODPUSTOWY ŚWIĘTEGO KRZYŻA

3. Zawartość wkładki
Zdjęcia

20

21

- 20 - napis na belce tęczowej
- 21 - napis na belce tęczowej
- 22 - wnętrze - zakrystia

22

23

24

23 - wnętrze - prezbiterium i ołtarz boczny prawy

24 - wnętrze - nawa z chórem muzycznym

25 - wnętrze - ściana południowa nawy

25

1. Miejscowość
PIETROWICE WIELKIE

2. Obiekt
KOŚCIÓŁ ODPUSTOWY ŚWIĘTOGO KRZYŻA

3. Zawartość wkładki
Zdjęcia

26

- 26 - wnętrze - obraz z cyklu Drogi Krzyżowej
27 - wnętrze - ściana północna prezbiterium
28 - wnętrze - nawa i chór muzyczny

27

28

- 29 - więźba dachowa
- 30 - wnętrze - Stacje Drogi Krzyżowej
- 31 - wnętrze - sklepienie prezbiterium

1. Miejscowość PIETROWICE WIELKIE	2. Obiekt KOŚCIÓŁ ODPUSTOWY ŚWIĘTOGO KRZYŻA	3. Zawartość wkładki Zdjęcia

32 - wnętrze - ołtarz główny

33 - wnętrze - ołtarz boczny lewy
pod wezwaniem Świętej Rodziny

34 - wnętrze - ołtarz boczny prawy
pod wezwaniem Matki Boskiej Różańcowej
z Duszami Czyścimi

35 - wnętrze - mezzotina *Matka Boska Rudzka*

36 - wnętrze - obraz *Ciemniem Koronowanie*

37 - współczesna kapliczka
z rzeźbą *Chrystus Frasobliwy*
w otoczeniu kościoła

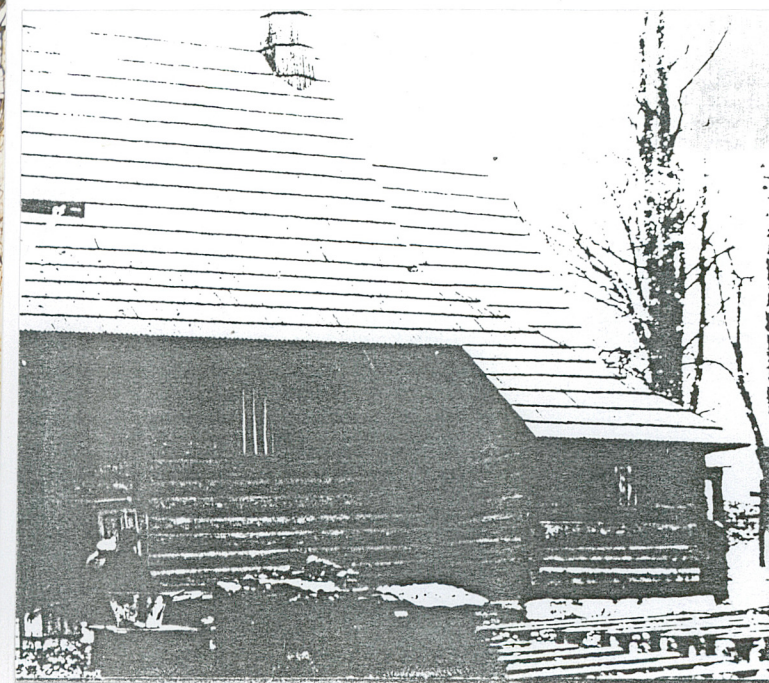
1. Miejscowość PIETROWICE WIELKIE	2. Obiekt KOŚCIÓŁ ODPUSTOWY ŚWIĘTEGO KRZYŻA	3. Zawartość wkładki Zdjęcia

38 - współczesna kapliczka z rysunkiem węglem
Matka Boska Trzykróć Przedziwna
Antona Figla

39 - współczesna dzwonnica przed fasadą kościoła odpustowego

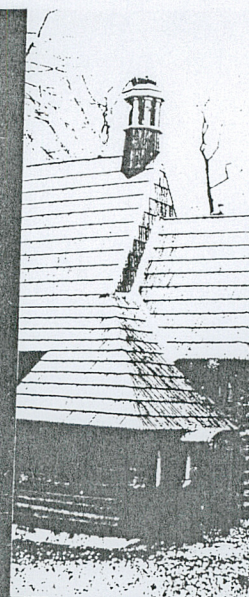
40 - wygląd kościoła przed remontem w 1966 roku
(kserokopia)

Kościółek z odnowionym dachem

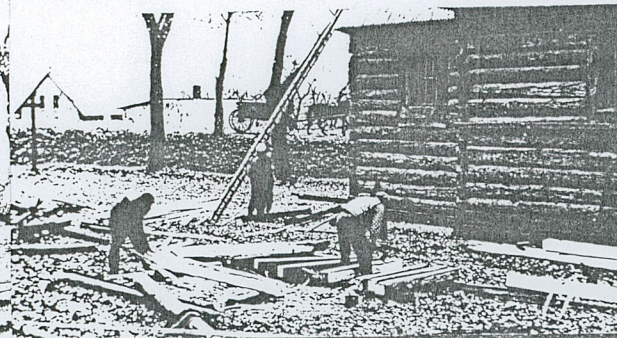
Ściany kościółka przed pokryciem
gontami

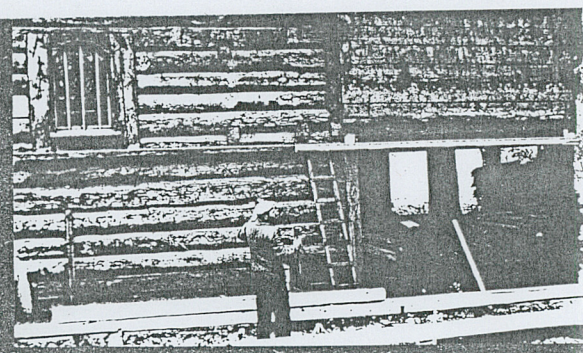
Kościółek na nowych
betonowych

Kościółek z nowym dachem i oz.
wykonane przez górali

Przygotowywanie białek pod daszek przyboczny

Widok dobudowanej części do Kościółka św. Krzyża